

DECEMBER 2020

I dette metodenotat kan man orientere sig mere indgående om baggrunden for og den anvendte metode til den kvantitative analyse af lønhierarkiet. Her gennemgås, hvad der specifikt udgør data i 1969 og 2019, samt den anvendte metode. Desuden berøres analysens forskellige begrænsninger, både hvad angår data og metode. Notatet præsenterer ligeledes den testede sikkerhed af vores resultater igennem robusthedstjek. Slutteligt i notatet kan man læse mere om, hvordan undersøgelsen overordnet har en række begrænsninger historisk og statistisk.

Metodenotatet indeholder følgende:

1.1	Data fra 1969	2
	Supplerende oplysninger	5
1.2	Data fra 2019	7
	Discokoder for udvalgte faggrupper	8
1.3	Faggruppers uddannelsesniveau	10
1.4	Metode	13
1.5	Robusthedstjek	14
	Resultater fra robusthedstest	15
1.6	Begrænsninger	22
	Undersøgelsens omfang og den åbne database	22
	Tværskandinaviske perspektiver	22
	Historiske forbehold	22
	Noter	24

1.1 DATA FRA 1969

Til at opstille lønhierarkiet for 1969 er der hovedsageligt brugt "Betænkning nr. 483 1969 – Betænkning afgivet af tjenestemandskommissionen af 1965, 3. del". Denne indeholder en komplet oversigt over klassifikationerne og normeringen af statsansatte tjenestemænd, ansatte i folkeskolen, ansatte i folkekirken og de tjenestemandslignende grupper på pædagogområdet (her dog ikke normering), som blev vedtaget med Tjenestemandreformen af 1969. "Betænkning nr. 483 1969 del 3" er toneangivende for, hvilket lønsystem der var gældende for de offentligt ansatte i Danmark fra omkring 1969. I betænkningen fremgår også størrelsen på særlige tillæg for forskellige stillingsbetegnelser, som også tages højde for i lønudregningerne. Løn- og klassificeringssystemet, der blev indført med Tjenestemandreformen af 1969, bestod af i alt 40 lønrammer, hvor hver lønramme indeholdt op til seks løntrin (i reformen og andre dokumenter også omtalt som skalatrin). Løntrinene var opbygget med 2,75 % stigning i de lavere lønrammer og 5,5 % i de højere, hvilket ses i Tabel 2.

TABEL 2: LØNRAMMESYSTEMET

Løn-rammer	Løntrin 1	Løntrin 2	Løntrin 3	Løntrin 4	Løntrin 5	Løntrin 6
1	15.700	16.132	16.575	17.031	17.500	17.981
2	17.981	18.475	18.983	19.505	20.042	20.593
3	18.475	18.983	19.505	20.042	20.593	21.159
4	18.983	19.505	20.042	20.593	21.159	21.741
5	19.505	20.042	20.593	21.159	21.741	22.339
6	20.593	21.159	21.741	22.339	22.953	
7	21.159	21.741	22.339	22.953	23.585	
8	21.741	22.339	22.953	23.585	24.233	
9	22.339	22.953	23.585	24.233	24.900	
10	22.953	23.585	24.233	24.900	25.584	
11	23.585	24.233	24.900	25.584	26.288	
12	24.233	24.900	25.584	26.288	27.011	
13	24.900	25.584	26.288	27.011	27.754	
14	25.584	26.288	27.011	27.754	28.517	
15	26.288	27.011	27.754	28.517	29.301	
16	27.011	27.754	28.517	29.301	30.107	
17	27.754	28.517	29.301	30.107	30.935	
18	28.517	29.301	30.107	30.935	31.785	
19	29.301	30.107	30.935	31.785	32.659	
20	30.107	31.785	33.558	35.429		
21	30.935	32.659	34.480	36.403		
22	31.785	33.558	35.429	37.404		
23	33.558	35.429	37.404	39.490		
24	34.480	36.403	38.433	40.576		
25	35.429	37.404	39.490	41.691		
26	36.403	38.433	40.576	42.838		
27	37.404	39.490	41.691	44.016		
28	40.576	42.838	45.226			
29	42.838	45.226	47.748			
30	44.016	46.470	49.061			
31	45.226	47.748	50.410			
32	49.061	51.797				
33	53.221					
34	56.188					
35	59.321					
36	64.351					
37	71.727					
38	79.948					
39	86.727					
40	96.668					

Kilde: Betænkning nr. 483.¹

Tabel 3 viser, hvilke lønrammer de udvalgte faggrupper placerer sig under.

TABEL 3: FAGGRUPPERNES HØJESTE OG LAVESTE LØNRAMME FOR LØNMODTAGERE UDEN LEDELSESANSVAR, SAMT HØJESTE LØNRAMME FOR LEDERE.

Fag	Laveste lønramme for lønmodtagere uden ledelsesansvar	Højeste lønramme for lønmodtagere uden ledelsesansvar	Højeste lønramme for leder
SOSU	2	8	21
Postbud	3	5	Ingen ledere
Pædagog	4	8	Ingen ledere
Fængselsbetjent	6	9	Ingen ledere
Lokomotivfører	7	17	20
Sygeplejerske	7	17	34
Politi	11	13	39
Bibliotekar	13	31	38
Folkeskolelærer	13	23	37
Gymnasielærer	13	34	37
Socialrådgiver	14	17	36
Jordemoder	17	17	22
Læge	18	37	37

Kilde: Betænkning nr. 483.²

Igennem analysen fokuseres der generelt på lønmodtagere uden ledelsesansvar, da det, som vist i Tabel 3, ikke er alle grupper, hvor ledelsesansvar (med tilhørende løn) er en mulighed, og det derfor kan give en skævvridning i lønhierarkiet. Der kigges dog på, om resultaterne ændrer sig, hvis ledere i faggrupperne inkluderes (se afsnittet Robusthedstjek).

Inden for de enkelte faggrupper er enkelte stillingsbetegnelser fra 1969, nævnt i "Betænkning nr. 483 1969 del 3", fravalgt i vores endelige beregninger. Dette skyldes, at det enten ikke har været muligt i arkiverne at finde tilstrækkeligt med oplysninger om, hvilke arbejdsfunktioner stillingsbetegnelsen dækker over, eller at stillingsbetegnelsen dækker over en arbejdsfunktion, der ikke er eksisterende i dag. Dette gælder eksempelvis stillingsbetegnelserne plejemoder under sygeplejerskegruppen og småbørnslærere under folkeskolelærer.³ Der er dog tale om så lille et antal af stillinger, som også har været efterprøvet under robusthedstjek, at det vurderes, at dette ikke har betydning for konklusionerne.

Ligeledes er stillingsbetegnelser, som dækker over personale ansat på Grønland og Færøerne, fravalgt. Dette skyldes for det første, at der ikke for alle faggrupperne har været tilgængelige oplysninger vedrørende personalegrupperne på Grønland og Færøerne, og at det derfor ville gøre det vanskeligere at sammenligne grupperne.

For det andet gælder der ofte specielle forhold for ansatte på Grønland og Færøerne, som vi ikke finder, at denne undersøgelse kan tage tilstrækkelige hensyn til.

I Tjenestemandreformens løn- og klassificeringssystem er pension ikke medregnet, og hvert løntrin angiver således en årsløn uden pension. Tjenestemændenes pensionsforhold findes behandlet selvstændigt i reformens del 2 ("Betænkning nr. 483 1969 – Betænkning afgivet af tjenestemandskommissionen af 1965, 2. del"). Vi har dog valgt ikke at medregne pensionen, når lønhierarkiet for 1969 opstilles, men kun at bruge de lønklassificeringer, som findes i Tjenestemandreformens del 3. Dette skyldes, at pension er vanskelig at regne præcist ind for alle stillingsbetegnelser, da der for flere af faggrupperne mangler præcise data for, hvor mange der var ansat under denne betegnelse. Herudover er tjenestemandspension svær at regne ud på faggrupper, da dele af pensionen knytter sig til andre faktorer end stillingsbetegnelse, eksempelvis civilstand.

Tjenestemandsreformen af 1969's pensionssystem er dog indrettet, så pensionen i det store hele gives proportionalt med lønnen.⁴ Det er derfor vores klare opfattelse, at de opstillede lønhierarkier for 1969 ikke ville have set væsentligt anderledes ud, havde pensionen været medtaget.

I Tjenestemandsreformen af 1969 finder man under løn og klassificering også en tabel over tildelingen af stedtillæg, som var et løntillæg, hvis størrelse var afhængig af tjenestestedets geografiske placering. Stedtillæg er ikke medtaget i beregningerne af lønnen for 1969. Dette skyldes, at fordelingen på de geografiske placeringer på faggrupperne ikke kendes, hvorfor de ikke kan inkluderes i beregningerne. En inklusion af stedtillæg havde dog næppe heller været meningsfuld i forhold til opstilling af lønhierarkiet, da det ikke afgøres af stillingsbetegnelse og faggruppe, men derimod af geografisk placering, hvilket ikke vurderes at have indflydelse på analysens konklusioner.

I klassifikationen i Tjenestemandsreformen af 1969 refereres der kun til lønrammen og ikke til de tilhørende løntrin (som vist i Tabel 1), og vi har derfor måttet antage, hvordan de forskellige normeringer placerer sig inden for en lønramme. For gennemsnitslønbetragtningerne antages det derfor, at lønrammen refererer til det midterste løntrin i en lønramme.

Da hver faggruppe dækker over flere typer stillinger, og disse ofte aflønnes på forskellige lønrammer, har vi beregnet et samlet lønmål for en faggruppe ved at vægte hver stillings løn med stillingens normering. Hver stillingstype influerer dermed faggruppens beregnede løn proportionelt med sin størrelse.

SUPPLERENDE OPLYSNINGER

Da flere af faggrupperne også indeholder stillinger uden for tjenestemandstjeneste, er det ikke muligt ud fra betænkningen alene at afgøre, hvor mange personer inden for hver faggruppe der reelt var blevet klassificeret i en bestemt lønramme. Derfor har der været behov for at inkludere supplerende materiale, og lønvilkårene for de enkelte grupper er justeret herefter.

For faggrupper, der i 1969 udelukkende eller næsten udelukkende havde statslig tjenestemandsansættelse, arbejdede i folkekirken eller folkeskolen eller havde tjenestemandslignende ansættelse, indeholder "Betænkning nr. 483 1969 del 3" tilstrækkeligt med data til, at man kan få et dækkende overblik over, hvor mange personer der var hjemmehørende under hver enkelt stillingsbetegnelse og dermed hver enkelt lønramme.⁵ Til disse grupper hører:

- Folkeskolelærer
- Fængselsbetjent
- Lokomotivfører
- Politi
- Postbud
- Pædagog

De faggrupper, hvis medlemmer også kunne have overenskomstansættelse og/eller kommunal tjenestemandsansættelse, er dog en udfordring, da overenskomstansatte og kommunale tjenestemænd ikke er normeret i betænkningen. For disse faggrupper kan man altså ikke alene ud fra "Betænkning nr. 483 1969 del 3" vurdere, hvor mange ansatte der reelt er hjemmehørende under de forskellige stillingsbetegnelser. Eksempelvis hvis man inden for sygeplejerskegruppen kigger på den lavest klassificerede stillingsbetegnelse, sygeplejeassistent, ser kun en relativt lille andel af den samlede sygeplejerskegruppe ud til – ud fra de opgivne tal i betænkningen – at være placeret her. Dette er dog misvisende, da langt størstedelen af alle sygeplejersker faktisk hørte hjemme i denne kategori. Men da disse var overenskomstansatte og ikke tjenestemandsansatte, figurerede de ikke i betænkningen, skønt denne kom til at have direkte betydning for deres lønniveau.

For at kompensere for problemet med manglende oplysninger er der for følgende faggrupper suppleret med ekstra materiale for at lave de bedst mulige skøn. Til disse grupper hører:

- Bibliotekar
- Gymnasielærer
- Jordemoder
- Læge
- Plejere/sygehjælpere (SOSU)
- Socialrådgiver
- Sygeplejerske

Ved at inkludere supplerende oplysninger for ovennævnte grupper fås et mere retvisende og dækkende billede af faggruppernes normeringer og faktiske placeringer i lønhierarkiet – også for de stillinger i faggrupperne, der ikke er tjenestemandsansættelser, men hvis lønplacering stadig har været påvirket af Tjenestemandsureformen af 1969. Information om de supplerende oplysninger kan findes under gennemgangen af de enkelte grupper på vores hjemmeside⁶.

1.2 DATA FRA 2019

Til at beregne lønhierarkiet for 2019 er den standardberegneede timefortjeneste fra Danmarks Statistiks årlige lønopgørelser⁶ benyttet, hvor faggrupperne er udvalgt på baggrund af den firecifrede DISCO-kode, der udgør deres fagklassifikation (se nederst i dette afsnit).

Standardfortjenesten er den samlede løn fratrukket betalinger for overtid og fravær og indeholder basisfortjeneste (inklusive særlig feriegodtgørelse, ferie- og søgnehellighedsbetalinger), pensionsbidrag, uregelmæssige betalinger, personalegoder og genetillæg. Standardtimer er de timer, en medarbejder har arbejdet til normal sats.⁷ Den standardberegneede timefortjeneste angiver tilnærmelsesvist den løn, som er aftalt, eller den løn, som lønmodtageren får for hver normal time, personen arbejder. Den er ikke afhængig af antallet af fraværstimer og overarbejdstimer. Den standardberegneede timefortjeneste blev defineret i forbindelse med Lønkommissionens redegørelse for løn og løndannelse i den offentlige sektor fra 2008. Den muliggør sammenligninger af løn mellem faggrupper, der har forskellige løn- og ansættelsesvilkår, arbejder i forskellige sektorer og har forskelligt arbejdsomfang.

Der inkluderes udelukkende fastlønnede i 2019, da det generelt kun er fastlønnede, der er behandlet i Tjenestemandreformens betænkning. Der skelnes ikke mellem mænds og kvinders løn i denne sammenhæng, da vi er interesseret i lønniveauet for fagene som helhed – og heller ikke har kunnet skelne mellem mænds og kvinders løn i data fra 1969. Desuden fokuseres på faggruppernes løn i den offentlige forvaltning og service, undtagen for faggrupperne lokomotivfører og postbud, der ikke længere ligger i offentligt regi, men siden Tjenestemandreformen er blevet privatiseret.

En udfordring ved at bruge tallene fra Danmarks Statistik er, at der herigennem kun er adgang til de firecifrede DISCO-koder. Dermed er enkelte af faggrupperne en smule bredere end ønsket. Dette gælder specifikt postbude (4412 Postbud- og betjentarbejde samt postsorteringsarbejde), der også indeholder betjentarbejde, intern postsortering og -omdeling. Men da denne gruppe kun er en lille del af den samlede gruppe, har vi vurderet, at dette er af mindre betydning.⁸ Desuden indeholder plejegruppen (532 Omsorgsarbejde inden for sundhedsområdet) en meget bred vifte af omsorgsarbejde, blandt andre portører. Det er dermed ikke alle stillinger, der repræsenterer SOSU-hjælpere og -assistenter i dag eller plejere/sygehjælpere i Tjenestemandreformen af 1969. Antalsmæssigt er de dog små i denne sammenhæng.⁹

Årsagen til, at vi har valgt at basere vores lønhierarki på Danmarks Statistiks oplysninger, er, at vi her kan finde alle vores udvalgte faggruppers løn opgjort på samme måde. Vi har vægtet denne kohærens over det større detaljeringsniveau og mere specifikke afgrænsning af faggrupper, som vi eventuelt kunne have fået ved at benytte flere databaser og selv forsøgt at standardisere disse data.

Den standardberegnete timefortjeneste adskiller sig – foruden ved at være timefortjeneste fremfor årsløn – også fra lønbegrebet fra Tjenestemandreformen ved at indeholde blandt andet pensionsbidrag, uregelmæssige betalinger, personalegoder og genetillæg. Alternativt kunne man have baseret udregningerne på basisfortjenesten, som er grund-, kvalifikations- og funktionsløn mm., samt ferie- og søgnehelligdagsbetalinger, særlig feriegødtgørelse, bruttotræk og fritvalgsordning. Men da pensionen i Tjenestemandreformen er proportional med lønnen, og genetillæg ikke fandtes på samme måde i 1969, mener vi, at den standardberegnete timefortjeneste er mest sammenlignelig med lønbegrebet fra Tjenestemandreformen af 1969.

DISKODER FOR UDVALGTE FAGGRUPPER

BIBLIOTEKAR

2622 Bibliotekararbejde og andet informationsarbejde: (262200) Bibliotekar, Biblioteksfuldmægtig, Biblioteksinspektør, Biblioteksleder, Børnebibliotekar, Forskningsbibliotekar, Førstebibliotekar, Musikbibliotekar, Overbibliotekar, Skolebibliotekar, Bibliotekararbejde og andet informationsarbejde

FOLKESKOLELÆRER

2330 Almen undervisning efter grundskoleniveau: (233010) Gymnasielærer, Handelsskolelærer, Undervisning på gymnasialt niveau. (233020) Undervisning ved øvrige almene uddannelser efter grundskoleniveau

FÆNGSELSBETJENT

5413 Fængselsbetjentarbejde: (541300) Arrestforvarer, Arrestmedhjælper, Fængselsassistent, Fængselsbetjent, Fængselsfunktionær, Fængselsmedhjælper, Fængselsbetjentarbejde

GYMNASIELÆRER

2330 Almen undervisning efter grundskoleniveau: (233010) Gymnasielærer, Handelsskolelærer, Undervisning på gymnasialt niveau. (233020) Undervisning ved øvrige almene uddannelser efter grundskoleniveau

JORDEMODER

2222 Jordemoderarbejde: (222200) Distriktsjordemoder, Jordemoder, Overjordemoder, Jordemoderarbejde

LOKOMOTIVFØRER

8311 Lokomotivførerarbejde: (831100) Elektrofører, Lokomotivassistent, Lokomotivfører, Motorfører, Motorvognsfører, Lokomotivførerarbejde

LÆGE

221 Lægearbejde: (221100) Administrerende overlæge, Læge, Praktiserende læge, Sessionslæge, Skolelæge, Stabslæge, Almindeligt lægearbejde. (221200) Bedriftslæge, Børnelæge, Centerpsykiater, Fodlæge, Første Reservelæge, Halslæge, Hudspecialist, Idrætsfysiolog, Kirurg, Lægekonsulent, Narkoselæge,

Narkoseoverlæge, Nerverlæge, Overkirurg, Overlæge, Patolog, Psykiater, Radiolog, Reservelæge, Speciallæge, Toksikolog, Øjenlæge, Ørelæge, Speciallægearbejde

SOSU

532 Omsorgsarbejde inden for sundhedsområdet: (532110) Handicapmedhjælper på institutioner og hospitaler, Sygehjælper, Social- og sundhedshjælper, Social- og sundhedsarbejde på institutioner og hospitaler, Medhjælper. (532120) Aftensygehjælper, Social- og sundhedsassistent, Social- og sundhedsarbejde på institutioner og hospitaler, Assistent. (532130) Hospitalsportør, Portør – Hospitalsportør, Sygehusportør, Portørarbejde på institutioner og hospitaler. Andet omsorgsarbejde på institutioner og hospitaler. (532210) Handicapmedhjælper i private hjem, Hjemmehjælper, Hjemmesygehjælper, Kommunal hjemmehjælper, Plejehjemsmedhjælper, Plejemedhjælper, Social- og sundhedshjælper, Social- og sundhedsarbejde i private hjem, Medhjælper. (532220) Hjemmeplejeassistent, Hjemmeplejer, Plejehjemsassistent, Social- og sundhedsassistent, Social- og sundhedsarbejde i private hjem, Assistent. (532900) Andet omsorgsarbejde på institutioner og hospitaler

POLITI

5412 Politiarbejde: (541200) Færdselsbetjent, Grænsebetjent, Kriminalassistent, Kriminalbetjent, Landpolitiassistent, Landpolitibetjent, Overbetjent, Politiassistent, Politibetjent, Politiarbejde

POSTBUD

4412 Postbud- og betjentarbejde samt postsorteringsarbejde: (441210) Landpost, Landpostbud, Overpakmester, Pakkepostbud, Pakmester, Post, Postafløser, Postarbejder, Postbud, Postfunktionær, Postmedhjælper, Postpakmester, Postsorterer, Postvagtmester, Postbudarbejde. (441220) Bankbetjent, Biblioteksbetjent, Børsbetjent, Depotbetjent, Direktionsbetjent, Folketingsbetjent, Fondsbetjent, Kommunalbetjent, Kontorbetjent, Ministerbetjent, Ministerialbetjent, Postbetjent, Retsbetjent, Rådhusbetjent, Skolebiblioteksbetjent, Betjentarbejde, intern postsortering og -omdeling

PÆDAGOG

2343 Pædagogisk arbejde: (234310) Ungdomspædagog, Pædagogisk arbejde med unge og voksne. (234320) Fritidspædagog, Klubbestyre, Klubpædagog, Småbørnspædagog, Spædbørnspædagog, Pædagogisk arbejde i fritidsklubber og på legepladser. (234330) Fritidshjemspædagog, Pædagogisk arbejde i skolefritidsordninger/fritidshjem og på skoler. (234340) Børnehavepædagog, Børnepædagog, Pædagogisk arbejde med førskolebørn. (234390) Andet pædagogisk arbejde

SOCIALRÅDGIVER

2635 Socialrådgivningsarbejde: (263500) Forsorgsfuldmægtig, Socialrådgiverkonsulent, Socialvejleder, Særforsorgskonsulent, Socialrådgivningsarbejde

SYGEPLEJERSKE

2221 Sygeplejerskearbejde: (222110) Børnesygeplejerske, Centersygeplejerske, Distriktsygeplejerske, Hjemmesygeplejerske, Ledende hjemmesygeplejerske, Ledende sygeplejerske, Medic (offshore), Natsygeplejerske, Sygeplejerske, Sygeplejeviker, Sygeplejerskearbejde, Basisfunktioner. (222120) Anæstesisygeplejerske, Bedriftssundhedsplejerske, Narkosesygeplejerske, Operationssygeplejerske, Sygeplejerskearbejde, Specialfunktioner. (222130) Ledende sundhedsplejerske, Skolesundhedsplejerske, Sundhedsplejerske, Sundhedsplejerskearbejde

1.3 FAGGRUPPERS UDDANNELSESNIVEAU

Mange parametre spiller ind i løndannelse: udbud og efterspørgsel generelt, efterspørgsel på det private marked, jobfunktioner og ansættelsesvilkår, herunder fysisk og psykisk belastning i jobbet, eventuelt ledelsesansvar, anciennitet, rekrutteringsforhold og fraværs mønstre, organisationsforhold, overenskomststruktur mm. Vi har valgt at fokusere på uddannelse, da det er en let målbar parameter, som også er nogenlunde sammenlignelig over tid.

Selvom uddannelse ikke er den eneste faktor, der har betydning for løndannelsen, forventer vi alligevel, at uddannelseslængde må være af stor betydning.

Uddannelse er både en investering i fremtidig indtjening foretaget af individet, ligesom uddannelse kan give en række specifikke kompetencer, som ikke er bredt tilgængelige, hvilket indsnævrer udbuddet af kvalificeret arbejdskraft til arbejdstagers fordel. Derfor forventes det, at uddannelseslængde medfører en kompensation i form af højere løn. Det vil sige, at længere uddannelse gennemsnitligt er associeret med højere placering i lønhierarkiet.

Vi har både i 1969 og 2019 kun taget udgangspunkt i den til faget adgangsgivende uddannelse og har for ingen faggrupper således medregnet løbende efteruddannelse eller uddannelse, der giver adgang til særlige stillinger inden for faget. Årsagen til dette er simpelthen, at vi ikke har tilstrækkeligt med data for 1969 til at lave denne mere detaljerede opgørelse. Det betyder, at vi for en sygeplejerske i 2019 eksempelvis inkluderer de adgangsgivende uddannelser til faget, hvilket vil sige en gymnasial uddannelse samt professionsbachelor. Se Tabel 4 for de enkelte fags specifikke uddannelseslængde i henholdsvis 1969 og 2019.

TABEL 4: UDDANNELSESKRAV FOR DE ENKELTE FAGGRUPPER. 1969 OG 2019.

Gruppe	Uddannelse	
	1969	2019
Bibliotekar	3 år studentereksamen + 4-årig uddannelse = 7 år.	Studentereksamen + Bacheloruddannelsen (3 år) eller uddannelsen til Bibliotekar DB (3,5 år) kan udbygges med en toårig overbygningsuddannelse, kandidatuddannelsen. I alt 6 år
Folkeskolelærer	3 år studentereksamen + 3-4-årig uddannelse = 6 år (vi er gået ud fra minimum)	Studentereksamen + Læreruddannelsen er en professionsbacheloruddannelse, der varer 4 år. I alt 7 år
Fængselsvæsnets opsynspersonale	Optagelsesprøve og 3 måneders grunduddannelse. Intet krav om forudgående uddannelse, men jobbet kræver ren straffeattest + at man er fyldt 21 år. = 3 måneder.	Studentereksamen + 3 år. I alt 6 år.
Gymnasielærer	Studentereksamen (3 år) + Kandidatuddannelse (5 år), helst med to fag, som skal kvalificere til undervisning i de gymnasiale uddannelser. = 8 år	Studentereksamen + Kandidatuddannelse (5 år), helst med to fag, som skal kvalificere til undervisning i de gymnasiale uddannelser + 1 års pædagogikum. I alt 9 år
Jordemoder	Minimum 9 klasse eller lignende. 1 års beskæftigelse med husgerning, arbejde på hospital eller fødeklinik eller lignende. 3 års uddannelse på Jordemoderskolen. = 3 år	Studentereksamen + Professionsbachelor (3,5 år). I alt 6,5 år.
Lokomotivfører	Udlært som maskinarbejder, klejnsmed, elektromekaniker eller tilsvarende. Cirka 3 år.	Studentereksamen + 10 måneder. I alt 3,8 år.
Læge	Studentereksamen (3 år) + Kandidatuddannelse (5 år) = 8 år.	Studentereksamen + 6 år. I alt 9 år.

SOSU	9 klasse (eller tilsvarende) + 1 år af staten godkendt uddannelse. Sygehjælpere er 8 måneder. Plejere er 1 år. Vi bruger 0,66 år, da sygehjælperne er den største gruppe.	Hjælper: 2 år og 2 måneder. Assistent: 3 år og 10 måneder. Vi bruger 2,16 år svarende til social og sundhedshjælpernes uddannelse.
Politi	5 ½ måneds uddannelse.	Studentereksamen + 2 år og 4 måneder. I alt 5,3 år.
Postbud	Ingen uddannelse	Ingen uddannelse
Pædagog	9 klasse (eller tilsvarende) + 2-3 års uddannelse på seminarium = 2 år (vi har taget minimum)	Studentereksamen + Professionsbachelor (3,5 år). I alt 6,5 år.
Socialrådgiver	Studentereksamen (3 år) eller tilsvarende. 3-årig socialrådgiveruddannelse. = 6 år	Studentereksamen + Professionsbachelor (3,5 år). I alt 6,5 år.
Sygeplejerske	Folkeskole (minimum 9. klasse eller tilsvarende), forkursus af 5-7 måneders varighed og 3-årig sygeplejerskeuddannelse. = 3,4 år.	Studentereksamen + Professionsbachelor (3,5 år). I alt 6,5 år.

Kilde: Supplerende oplysninger fra de forskellige fagforeninger mm.

Note: For SOSU har vi inkluderet uddannelseskrevet for en sygehjælper i 1969 og for en social- og sundhedshjælper i 2019.

I opgørelsen af uddannelse indgår kun den adgangsgivende uddannelse til faget. Fravalget af efter- og videreuddannelse i vores beregninger har den ulempe, at enkelte faggrupper i 1969 kan fremstå som havende mindre uddannelse, end de i realiteten har haft. Dette er særligt gældende for politifaget, der i 1969 ikke havde nogen egentlig uddannelse, men en optagelsesprøve og herefter løbende sidemandsoplæring og interne eksamener. Desuden skal vi gøre opmærksom på, at SOSU er en mere blandet gruppe, hvor nogle medlemmer af faggruppen i dag er ufaglærte, og nogle er SOSU-assistenter med en uddannelse på tre år og 10 måneder.

1.4 METODE

Da vi arbejder med forskellige enheder i 1969 og 2019 – henholdsvis årsløn og timeløn – og vi udelukkende er interesseret i hierarkiet for vores udvalgte faggrupper, normaliserer vi lønnen i de to perioder, så den lægger sig mellem 0 og 100. Dette gør vi igennem det, man kalder feature scaling, hvor alle værdier placeres relativt til højeste og laveste værdi i ens variable, her henholdsvis højeste og laveste løngruppe i henholdsvis 1969 og 2019:

$$z_j = \frac{x_j - \min(x)}{\max(x) - \min(x)}$$

hvor,

x = lønmål, det vil sige årslønnen i 1969 eller timelønnen i 2019 for de udvalgte faggrupper

z_j = det normaliserede lønmål for gruppe i for et givet lønmål i 1969 og 2019

x_j = det faktiske lønmål for gruppe i .

Dermed placerer alle faggrupper sig imellem den gruppe, der, inden for de forskellige brugte statistiske mål, lægger sig i henholdsvis toppen (som scorer 100) og bunden (som scorer 0). Med andre ord sættes den højeste løn i henholdsvis 1969 og 2019 til værdien 100, og den laveste løn til værdien 0, og så fastsættes hierarkiet relativt til disse to værdier.

Da fagenes placering tager udgangspunkt i afstanden til netop de lavest og højest lønnede fag, vil faggruppernes placering være følsom over for, hvilke fag der ligger i top og bund. Vi er dog primært interesseret i, om fag i hierarkiet skifter plads med andre fag, da dette kan vise, om hierarkiet er dynamisk eller ej. Da fagenes rækkefølge i hierarkiet ikke er følsom over for valget af top og bund i hierarkiet, er dette derfor ikke af stor betydning for vores analyse.

Endvidere fokuserer vi på korrelationen mellem lønplaceringen i henholdsvis 1969 og 2019, og denne er ikke følsom over for datatransformationer. Det betyder, at vi får samme korrelation, hvis vi bruger feature scaling, som hvis vi bruger de faktiske lønmål.

1.5 ROBUSTHEDSTJEK

Hvad angår vores beregninger af hierarkiet fra 1969, er vi bundet til de lønopgørelser, som forefindes i "Betænkning nr. 483 1969 – Betænkning afgivet af tjenestemandskommissionen af 1965, 3. del". Hvor vi har været nødt til at supplere disse, er vi gået efter at inddrage lønoplysninger og normeringsoplysninger opgjort og opstillet på samme måde for at sikre, at alle faggruppers løn var opgjort på samme måde. Som robusthedstjek har vi efterprøvet beregningerne både med og uden stillingsgrupper, hvor det kan diskuteres, hvorvidt de skal medtages. Eksempler på dette er stillingsbetegnelserne plejemoder under sygeplejerskegruppen og småbørnslærerinde under folkeskolelærere, der begge ikke eksisterer i faggrupperne i dag.

For 2019 er der væsentligt flere tilgængelige lønopgørelser. Vi har derfor skabt lønhierarkier baseret på flere forskellige slags lønopgørelser for at se, om resultaterne er følsomme over for sådanne valg, eller om resultaterne virker robuste på tværs af lønopgørelser. Vores beregninger fra 2019 baserer sig som nævnt på oplysningerne fra Danmarks Statistik. Ud over den standardberegnete timefortjeneste efterprøver vi også resultaterne på:

- Basisfortjenesten (grund-, kvalifikations- og funktionsløn mm. samt ferie- og søgnehellidagsbetalinger, særlig feriegodtgørelse, bruttotræk og fritvalgsordning. Det vil sige eksklusive pensionsbidrag, uregelmæssige betalinger, personalegoder og genetillæg).
- Vi inkluderer timelønnede i opgørelsen.¹⁰
- Vi gør brug af VIVE's beregninger¹¹ af den standardberegnete timefortjeneste for faggrupperne i 2017.¹²
- Vi bruger data fra Danmarks Statistik fra 2018.
- Vi inkluderer ledere i lønmodtagergruppen.

Endelig undersøger vi, om lønhierarkiet ser anderledes ud, hvis man kigger på henholdsvis de lavest lønnede og de højest lønnede inden for de enkelte faggrupper.

Som mål for laveste og højeste løn bruger vi i 1969-data det lavest og højest mulige løntrin for en faggruppe. Af Tabel 5 fremgår, hvor stor en andel af faggruppen der ligger i laveste og højeste lønramme ud fra de normeringsoplysninger, vi har fra henholdsvis Tjenestemandskommissionens betænkning og det supplerende materiale, som vi gennemgår nedenfor:

TABEL 5: ANDEL AF FAGGRUPPE, DER LIGGER I LAVEST MULIGE LØNPLACERING OG HØJEST MULIGE LØNPLACERING. UDEN LEDERANSVAR.

Fag	Lavest mulige lønramme	Højest mulige lønramme
Bibliotekar	48%	2%
Folkeskolelærer	33%	33%
Fængselsbetjent	36%	19%
Gymnasielærer	2%	19%
Jordemoder ¹³	100%	100%
Lokomotivfører	9%	36%
Læge	35%	1%
SOSU	47%	4%
Politi	72%	28%
Postbud	41%	59%
Pædagog	22%	1%
Socialrådgiver	59%	41%
Sygeplejerske ¹⁴	79%	0%

Kilde: Betænkning nr. 483.¹⁵

Når vi kigger på de lavest og højest lønnede inden for faggrupperne i 2019, bruger vi målene laveste og højeste kvartil. Disse mål er henholdsvis den løn, som den lavest lønnede fjerdedel ligger på eller under, og den løn, som den højest lønnede fjerdedel ligger på eller over. Det er værd at bemærke, at målene for højeste og laveste løn i opgørelsen for 1969 og 2019 adskiller sig fra hinanden. I 2019 arbejder vi med kvartiler, og i opgørelsen for 1969 opererer vi med højest og lavest mulige løntrin (inklusive tillæg). Dette kan medføre, at opgørelserne for højeste og laveste lønplacering i 1969 vil være mere ekstreme end opgørelserne fra 2019.

RESULTATER FRA ROBUSTHEDSTEST

Det relativt statiske lønhierarki understøttes af de forskellige robusthedstjek, der alle har en korrelationskoefficient på mellem 0,89 og 0,92 med undtagelse af, hvis man kigger specifikt på de lavest lønnede inden for faggrupperne, som viser sig at have været den mest dynamiske gruppe med en korrelationskoefficient på 0,66, jævnfør Tabel 6.

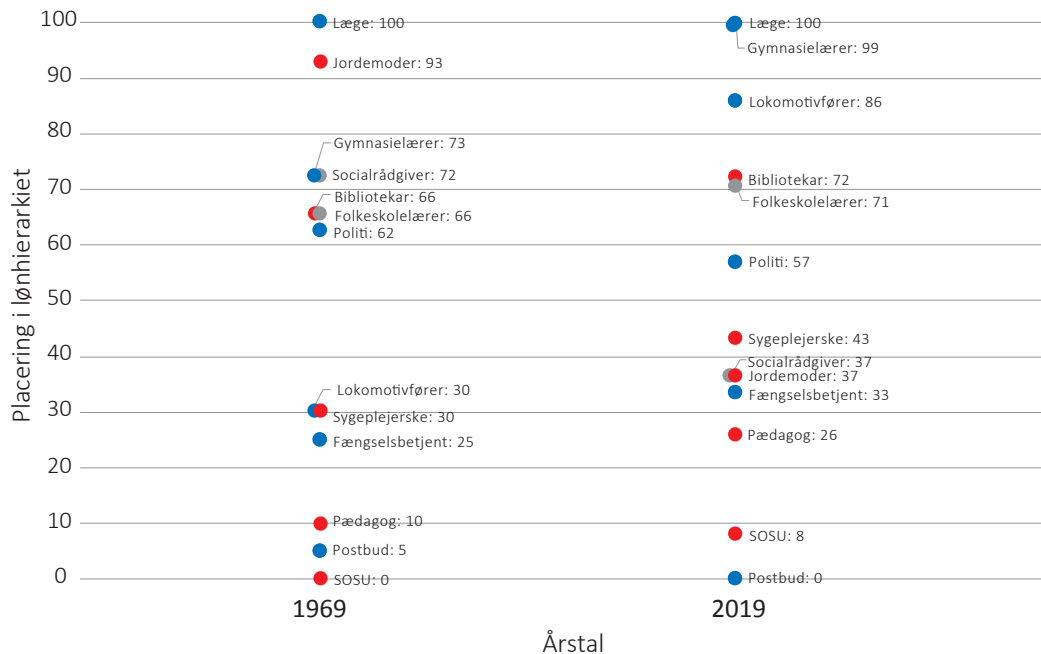
TABEL 6: KORRELATIONSKOEFFICIENTER FOR DE FORSKELLIGE ROBUSTHEDSANALYSER

Korrelationer	
Baseline (Tjenestemandsreformen vs. Standardberegnet timefortjeneste 2019)	0,904
Tjenestemandsreformen vs. std. timefortjeneste 2019 (Lavest lønnede)	0,665
Tjenestemandsreformen vs. std. timefortjeneste 2019 (Højest lønnede)	0,902
Tjenestemandsreformen vs. std. Basisfortjeneste 2019	0,920
Tjenestemandsreformen vs. VIVEs std. timefortjeneste 2017	0,910
Tjenestemandsreformen vs. std. timefortjeneste (fast og timelønnede) 2019	0,905
Tjenestemandsreformen vs. std. timefortjeneste 2018	0,911
Tjenestemandsreformen vs. std. timefortjeneste inkl. ledere	0,871
Tjenestemandsreformen (inkl. småbørnslærere) vs. std. timefortjeneste	0,905
Tjenestemandsreformen (inkl. plejermødre) vs. std. timefortjeneste	0,904

Men selv for de lavest lønnede i de forskellige faggrupper skyldes de væsentlige skift i lønhierarkiet igen kun få faggrupper: socialrådgiver, jordemoder og lokomotivførere, jævnfør Figur 4. Lokomotivførere springer igen op i hierarkiet – og overhaler igen både bibliotekar, folkeskolelærere, jordemoder, socialrådgiver og i denne omgang også politibetjent. Og så gælder det jordemoder og socialrådgiver, der ellers på de lave lønninger var placeret højt i hierarkiet i 1969, men som falder ned under sygeplejerske i 2019.

Af pladshensyn har vi valgt kun at medtage grafer for de lavest og højest lønnede inden for faggrupperne. Hvis faget i 1969 bestod af mere end 60 % kvinder, er faget repræsenteret med en rød farve i graferne. Hvis der er over 60 % mænd, er det repræsenteret med en blå farve. De fag, som havde over 40 %, men færre end 60 % kvinder, opfatter vi som kønsblandede fag, og de er repræsenteret med en grå farve i graferne.

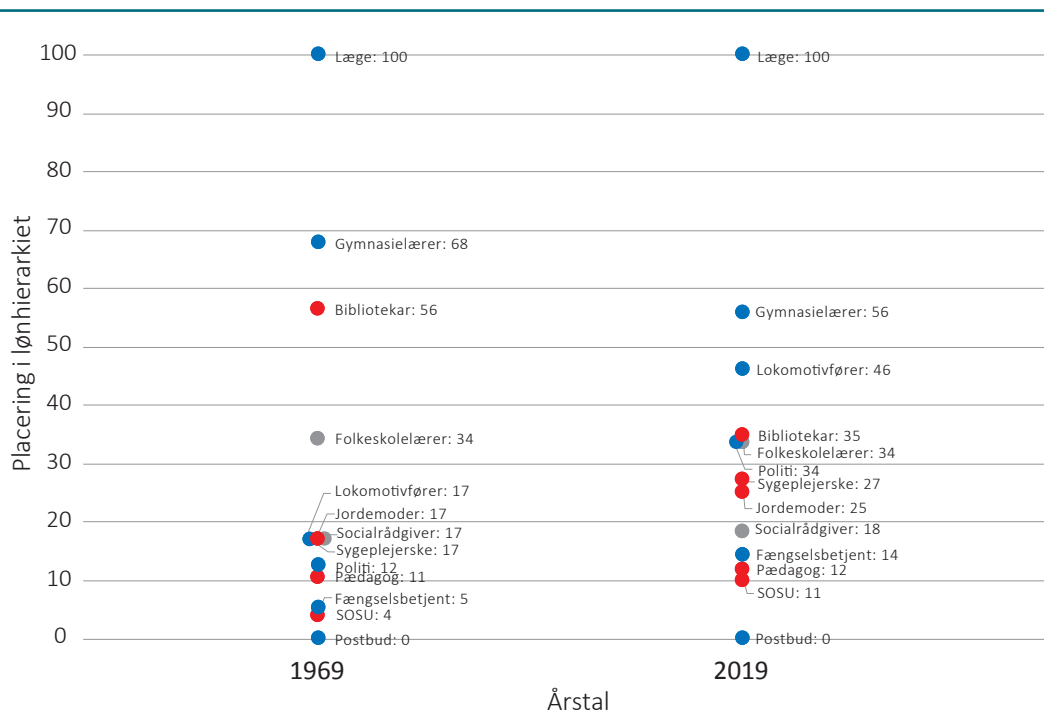
FIGUR 4: RELATIVE LØNUDVIKLING FOR UDVALGTE FAGGRUPPER MÅLT PÅ LAVESTE LØN. LØNMODTAGERE EKSKLUSIVT LEDERE. 1969-2019.

Kilde: Betænkning nr. 483 samt Danmarks Statistik: LONS20.¹⁶

De højest lønnede inden for hver faggruppe synes til gengæld at være lige så uddynamiske som gennemsnitsgruppen med en korrelationskoefficient på 0,90. Igen ser vi, at de spring, der observeres i lønhierarkiet, skyldes få faggrupper. For de højest lønnede i faggrupperne gælder det udelukkende mandsdominerede fag – nemlig lokomotivfører og politibetjent. Desuden ser vi, at pædagog og fængselsbetjent konvergerer, hvor pædagogerne i den høje ende af lønskalaen i 1969 lå bedre placeret. Bibliotekarerne falder tilbage og ender på niveau med folkeskolelærerne.

FIGUR 5: RELATIVE LØNUDVIKLING FOR UDVALGTE FAGGRUPPER MÅLT PÅ HØJESTE LØN. LØNMODTAGERE EKSKLUSIV LEDERE. 1969-2019.

Kilde: Betænkning nr. 483 samt Danmarks Statistik: LONS20.¹⁷

Kigger vi nærmere på sammenhængen mellem uddannelse og lønhierarkiet, ser vi igen, at vores resultater er robuste på tværs af opgørelsesmetoder, jævnfør Tabel 7.

TABEL 7: ROBUSTHED PÅ TVÆRS AF OPGØRELSESMETODER.

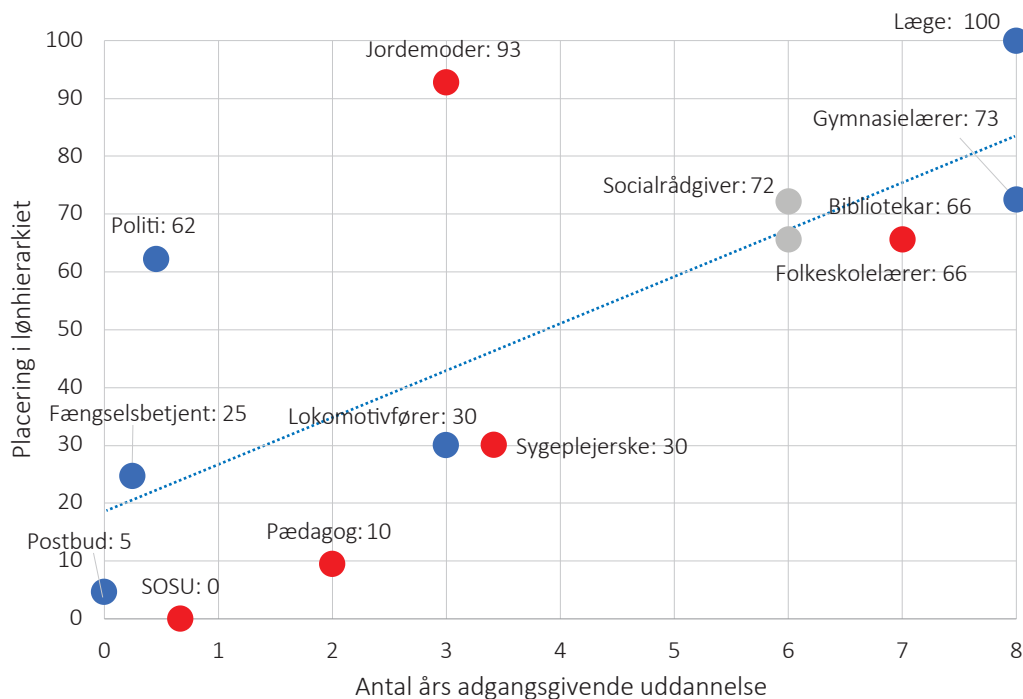
Opgørelse	År	Hældningskoefficient	Forklaringsgrad
Inkl. ledere	1969	8,98	0,75
Højest lønnede	1969	8,49	0,74
Baseline	1969	8,74	0,73
Tjenestemandreformen (inkl. småbørnslærerinder)	1969	8,70	0,73
Tjenestemandreformen (inkl. plejermøder)	1969	8,74	0,73
Lavest lønnede	1969	8,12	0,52
Basisfortjeneste	2019	8,64	0,50
Lavest lønnede	2019	9,03	0,48
Std. Timefortjeneste (fast og timelønnede)	2017	7,36	0,47
Baseline	2019	7,29	0,46
Højest lønnede	2019	6,63	0,42
Std. timefortjeneste	2018	7,34	0,42
Inkl. ledere	2019	6,66	0,41

Tabellen er sorteret efter forklaringsgraden, og vi ser, at forklaringsgraden entydigt er større i 1969 end i 2019. Altså forklarer uddannelse placeringen i lønhierarkiet bedre i 1969 end i 2019.

Tilsvarende lægger de kvindedominerede fag sig generelt under trendlinjen for samtlige opgørelser, hvor det modsatte er gældende for de mandsdominerede faggrupper. Igen er undtagelsen de lavest lønnede, hvor vi ser, at hele tre af de mandsdominerede fag lægger sig under trendlinjen i 1969, nemlig postbud, lokomotivførere samt gymnasielærere.

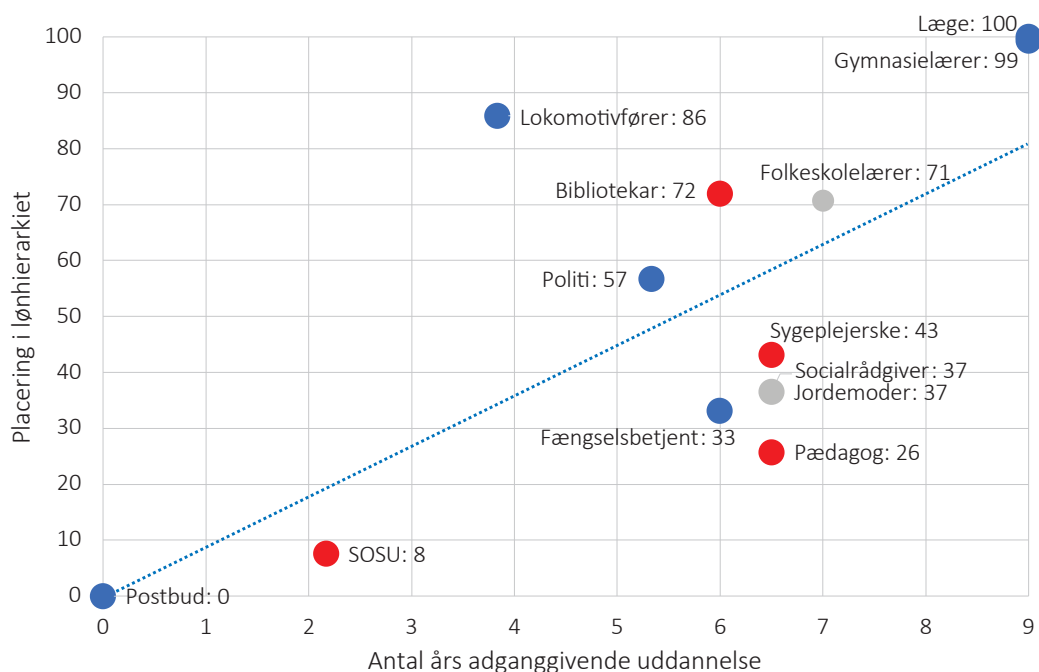
Vi har her valgt af pladshensyn kun at vise graferne for de lavest og højest lønnede inden for faggrupperne i både 1969 og 2019, jævnfør Figur 9-12. Hvis faget i 1969 bestod af mere end 60 % kvinder, er faget repræsenteret med en rød farve i graferne. Hvis der er over 60 % mænd, er det repræsenteret med en blå farve. De fag, som havde over 40 %, men færre end 60 % kvinder, opfatter vi som kønsblandede fag, og de er repræsenteret med en grå farve i graferne.

FIGUR 6: GRAFISK SAMMENHÆNG MELLEM LØNPLACERING (LAVESTE LØN) OG UDDANNELSE. 1969.

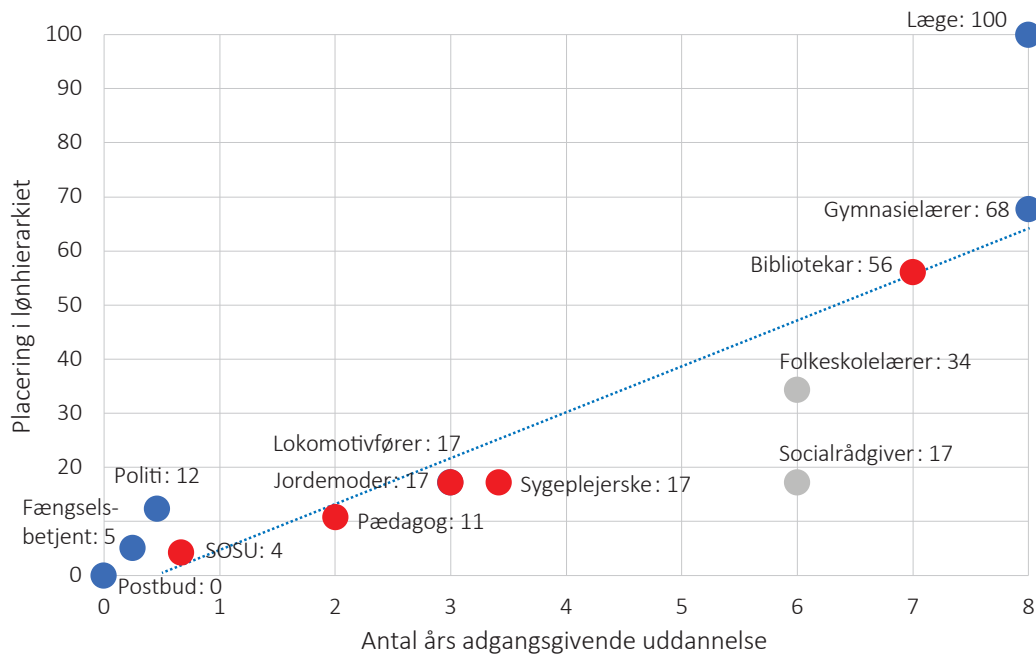
Kilde: Betænkning nr. 483 samt Danmarks Statistik: LONS20.¹⁸

FIGUR 7: GRAFISK SAMMENHÆNG MELLEM LØNPLACERING (LAVESTE LØN) OG UDDANNELSE. 2019.

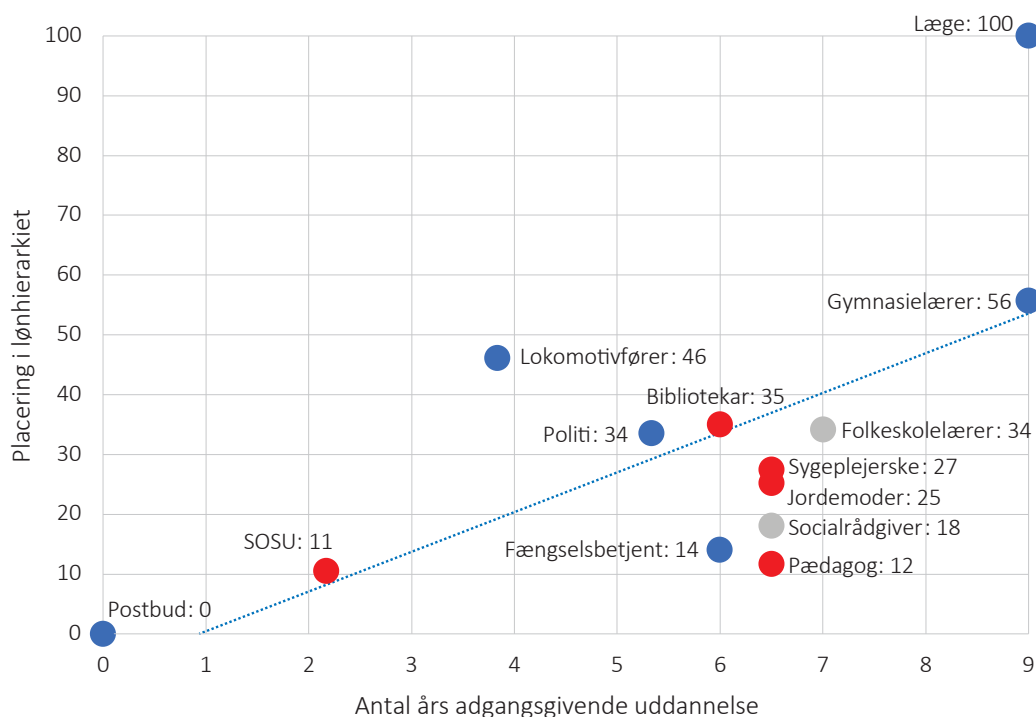
Kilde: Betænkning nr. 483 samt Danmarks Statistik: LONS20.¹⁹

FIGUR 8: GRAFISK SAMMENHÆNG MELLEM LØNPLACERING (HØJESTE LØN) OG UDDANNELSE I 1969.

Kilde: Betænkning nr. 483 samt Danmarks Statistik: LONS20.²⁰

FIGUR 9: GRAFISK SAMMENHÆNG MELLEM LØNPLACERING (HØJESTE LØN) OG UDDANNELSE I 2019.

Kilde: Betænkning nr. 483 samt Danmarks Statistik: LONS20.²¹

1.6 BEGRÆNSNINGER

I dette afsnit peger vi på nogle af de begrænsninger, som vores undersøgelse indeholder, såvel som på en række spørgsmål og perspektiver, som undersøgelsen åbner op for. Vi håber, at dette kapitel kan tjene som en inspiration for andre i det videre arbejde med emnet.

UNDERSØGELSENS OMFANG OG DEN ÅBNE DATABASE

I analysen sammenligner vi kun en række udvalgte faggrupper og ikke samtlige offentligt ansatte faggrupper nævnt i Tjenestemandereformen af 1969. Endvidere kigges der kun på to årstal: 1969 og 2019. Årsagen hertil er, at hver faggruppe kræver omfattende indsamling af supplerende empiri fra en række forskellige arkiver såvel som en vis forståelse for professionens faglige udvikling. En opgave, som vi ikke har haft de tidsmæssige ressourcer til at løfte. Ergo er det ikke et komplet billede af udviklingen i lønhierarkiet i den offentlige sektor fra 1969 til 2019, som vi giver her.

Vi vil derfor også gerne understrege, at denne undersøgelse kun sandsynliggør, at tesen omkring det statiske lønhierarki i den offentlige sektor er korrekt, og ikke udgør noget endegyldigt bevis.

Vi ønsker, at vores resultater skal tjene som inspiration til yderligere og supplerende studier af, hvordan lønhierarkiet i den offentlige sektor har udviklet sig over tid. Ved henvendelse vil man derfor også kunne få datasættet udleveret og eksempelvis føje en eller flere faggrupper til og herigennem kortlægge deres placering og eventuelle bevægelse i hierarkiet. Vi sætter dog spørgsmålstejn ved, hvor meget datasættet kan udvides, da mange funktioner og faggrupper har ændret sig så meget igennem de sidste 50 år, at det ikke er muligt på en meningsfuld måde at sammenligne dem fra 1969 og til i dag.

TVÆRSKANDINAVISKE PERSPEKTIVER

I Tjenestemandskommissionens arkiver er det beskrevet, hvordan den danske Tjenestemandereform af 1969 blev til efter inspiration fra svensk forbillede, og hvordan et lignende system også kunne findes i Norge.²² Det er derfor tænkeligt, at de tendenser, som vi her beskriver for udviklingen i det danske lønhierarki, også vil være at finde i resten af Skandinavien.

Vi ved fra forskningen, at resten af Skandinavien også har et vedvarende løngab mellem traditionelle kvinde- og mandefag, hvilket kan pege i den retning.²³ Men vi har dog ikke kunnet finde studier fra Norge eller Sverige, som herudover be- eller afkræfter et tværskandinavisk mønster for statiske lønhierarkier grundlagt i 1960'erne.

HISTORISKE FORBEHOLD

Vores undersøgelse synes altså i nogen grad at bekræfte tesen om det statiske lønhierarki i den offentlige sektor. Men den hverken be- eller afkræfter, at Tjenestemandereformen af 1969 var den historiske begivenhed, der fastlagde

lønhierarkiet. I forbindelse med vedtagelsen af Tjenestemandsskikloven af 1969 daterer kommissionen bag reformen faktisk selv lønhierarkiet tilbage til den første tjenestemandsskiklov af 1919. Kommissionen udtrykker i den forbindelse ønske om, at de vedtagne reformer vil kunne skabe et mere dynamisk lønsystem, hvor faggruppernes placering i hierarkiet vil kunne ændres i takt med samfundsudviklingen.²⁴

Hvis Tjenestemandskommissionen har ret i, at lønhierarkiet faktisk kan dateres tilbage til den første tjenestemandsskiklov fra 1919, kan nogle faggruppers kønssammensætning og ansvarsopgaver i 1919 faktisk have været mere betydningsfulde for deres placering end deres kønssammensætning og ansvarsopgaver i 1969.

Det ville derfor være givende, hvis man kunne lave en undersøgelse af udviklingen i lønhierarkiet i den offentlige sektor, som gik helt tilbage til 1919. Vi vil dog stille spørgsmålstegn ved, om en sådan undersøgelse er mulig rent datamæssigt. Det har været en udfordring for os at få indsamlet og bearbejdet dataene fra 1969, således at en sammenligning med dataene fra 2019 var mulig og relativt pålidelig. Vores udfordringer skyldes dels, at de statistiske oplysninger fra 1969 er noget mere sparsomme og udetaljerede end de nutidige oplysninger, og dels at det er svært at sammenkæde faggrupper med 50 års mellemrum. Udfordringer, som vi finder, kun vil blive større ved at gå yderligere 50 år tilbage i tiden.

I vores undersøgelse påpeger vi også, hvordan nogle fag faktisk skifter position i lønhierarkiet. Det er dog i vores undersøgelse ikke muligt at se, hvornår et fag har skiftet position, og om skiftet sker langsomt over en årrække eller indtræffer pludseligt. Vi kan for nogle faggrupper angive mulige forklaringer på disse skift. Der er dog ingen tvivl om, at yderligere studier med flere punktnedslag i tid ville kunne give mere fyldestgørende og præcis viden om, hvornår og hvorfor nogle fag flytter sig i hierarkiet.

NOTER

- 1 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.
- 2 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.
- 3 Ved henvendelse til forfatterne kan data og udregninger udleveres.
- 4 "Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3".
København: Statens Trykningskontor, 1969: 2. del, s. 7-8.
- 5 Under disse grupper findes dog også en mindre gruppe af midlertidigt ansatte (typisk kaldet timeansatte eller løstansatte) og ansatte på prøve, som ikke fremgår af Tjenestemandskommissionens af 1969's normeringer. Disse medarbejdergrupper er dog ikke af en størrelsesorden, hvor vi vurderer, at de kunne ændre signifikant på vores beregninger.
- 6 <https://menneskeret.dk/udgivelser/tjenestemandskommissionens-reform>
- 7 Danmarks Statistik: LONS20: Løn efter arbejdsfunktion, sektor, aflønningsform, lønmodtagergruppe, lønkomponenter og køn. Tilgængelig via: <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=LONS20&PLanguage=0>
- 8 Se følgende link for mere detaljeret information om lønberegningen: <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/define.asp?MainTable=LONS20&PLanguage=0&Tabstrip=INFO&PXSID=0&SessID=294199331&FF=20&tfrequency=1#>
- 9 Jævnfør data fra VIVE, hvoraf det fremgår, at 6 % af gruppen (DISCO-kode 4412) ligger under kategorien Betjentarbejde, intern postsortering og -omdeling.
Albæk, K., F. Casier & M. Larsen 2019: Er kvindefag stadig lavtlønnsfag? – En analyse af sammenhængen mellem løn og andelen af kvinder i forskellige arbejdsfunktioner.
København: VIVE.
- 10 Jævnfør data fra VIVE, hvor det fremgår, at 3 % af hele gruppen (DISCO-kode 5320) ligger under kategorien Portørarbejde på institutioner og hospitaler.
Albæk, K., F. Casier & M. Larsen 2019: Er kvindefag stadig lavtlønnsfag? – En analyse af sammenhængen mellem løn og andelen af kvinder i forskellige arbejdsfunktioner.
København: VIVE.
- 11 Vi har også prøvet at inkludere privatansatte sammen med timelønnede, men dette ændrede ikke på resultaterne.
- 12 Her er faggrupperne specificeret ved den sekscifrede DISCO-kode, og vi kan derved fraregne de grupper, der egentlig ikke burde være inkluderet, eksempelvis Betjentarbejde, intern postsortering og -omdeling under Postbud og Portør under Plejer/Sygehjælper.
- 13 Albæk, K., F. Casier & M. Larsen 2019: Er kvindefag stadig lavtlønnsfag? – En analyse af sammenhængen mellem løn og andelen af kvinder i forskellige arbejdsfunktioner.
København: VIVE.
- 14 For jordemødre uden ledelsesansvar er der kun én lønramme, derfor ligger de 100 % i både laveste og øverste løntrin.
- 15 Der ligger kun én sygeplejerske i den øverste lønramme, derfor er procentsatsen 0 %.
- 16 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.

- 16 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.
Danmarks Statistik: LONS20: Løn efter arbejdsfunktion, sektor, aflønningsform, lønmodtagergruppe, lønkomponenter og køn. Tilgængelig via: <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=LONS20&PLanguage=0>
- 17 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.
Danmarks Statistik: LONS20: Løn efter arbejdsfunktion, sektor, aflønningsform, lønmodtagergruppe, lønkomponenter og køn. Tilgængelig via: <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=LONS20&PLanguage=0>
- 18 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.
Danmarks Statistik: LONS20: Løn efter arbejdsfunktion, sektor, aflønningsform, lønmodtagergruppe, lønkomponenter og køn. Tilgængelig via: <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=LONS20&PLanguage=0>
- 19 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.
Danmarks Statistik: LONS20: Løn efter arbejdsfunktion, sektor, aflønningsform, lønmodtagergruppe, lønkomponenter og køn. Tilgængelig via: <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=LONS20&PLanguage=0>
- 20 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.
Danmarks Statistik: LONS20: Løn efter arbejdsfunktion, sektor, aflønningsform, lønmodtagergruppe, lønkomponenter og køn. Tilgængelig via: <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=LONS20&PLanguage=0>
- 21 Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3.
København: Statens Trykningskontor, 1969: Del 3.
Danmarks Statistik: LONS20: Løn efter arbejdsfunktion, sektor, aflønningsform, lønmodtagergruppe, lønkomponenter og køn. Tilgængelig via: <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=LONS20&PLanguage=0>
- 22 Notat vedrørende arbejdsgruppens første møde onsdag den 1. juni 1966. Rigsarkivet/ Finansmin., Lønnings- og Pensionsdept., Tjenestemandskomm. 22.11.1965: Arbejdsgruppe af 25.05.1966 (1966-1969): 10.
- 23 Statistics Norway 2017: Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn vedvarer. Oslo: Statistisk Centralbyrå. Tilgængelig via: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/lonnsforskjellene-mellom-kvinner-og-menn-vedvarer--331542>
Holt, H. & M. Larsen 2010: "Løngabet og det kønsopdelte arbejdsmarked", i Holt, H. & M. Larsen: Hvorfor har vi lønforskellemellem kvinder og mænd? En antologi om ligeløn i Danmark. København: SFI: 79-98. Tilgængelig via: <https://www.vive.dk/media/pure/4291/272727>
- 24 "Betænkning nr. 483 afgivet af Tjenestemandskommissionen af 1965: Del 1-3".
København: Statens Trykningskontor, 1969: del 3: 154.